

Finta Éva Külön-valóság

külön van a szék amin ülök
s külön vagyok én aki ülök
külön van a vers amit írok
és külön van a toll a papírok
külön van a szék meg a zene
bár mind a kettő velem lenne tele
és külön van a mező meg a tüesök
bár bennem ez a kettő közös csüesök
és külön van a van meg a lehet
és külön van mi már megesett
s ha befogadni képes vagyok:
hát külön vagyok én aki vagyok
s bár gyűjtölencsém görbe tükre
a befoghatót mind begyűrte
és kerekíti kerek képbe:
de külön van a tükör képe
mert külön van a vers amit írok
attól amit meg nem írok
miként külön van a szék amin ülök
és külön vagyok én aki ülök
mert külön vagyok én meg a század
én nézem őt ő elfordulva lázad
és külön van a vers irodalom
és külön vagyok én aki írom
külön van a kultúra s a világ
a kultúrált lét is külön van nahát
mint külön van az epe meg a vese
és külön van a hús meg a leveze
hát külön vagyok én meg a titok
s csak kapuk vannak amiket kinyitok

Finta Éva Komppal a Tiszán

A kompról visszanéztem még a partra
a homokpad szakadt husára láttam
a rétegelt iszap lemezkeképpen
csíkokat véssett a folyó falába.
A partot lépett vizek nyoma ez
mi két oldalról mostan keretez.

A megtisztult folyó mocskát kidobta
lerakta lábunk elé szennyiszapnak
s hiába bámulom lemezkecsikos
rajzát a part homok- s iszap-husának
már benne van a látványban a csend
mint Kharón könnyű sajkán odalent.

Míg átdohog a komp a túlsó partra
még megvillan a Tisza-mélyű égen
a bizalom, hogy élni fog az élő
a tűz, a víz, a szél, a Nap örökre
helyén marad, táplál és nem hagy el
és újratermelődik, mint a tej.

Tóth-Máthé Miklós Az első kalapom

Abban a tanévben a Humán Internátusban laktam, és már nagy legénynek hittem magam, pedig csak a tizenötödik évem felé közelítettem 1951-ben. De hát aki pecúrként kezdte Patakon, és ráhúzott már csaknem öt telet, az joggal hihette, hogy már-már a felnőtt státuszt ostromolja. Ehhez még hozzájárult meglehetősen színes múltam is, hiszen a Humán Internátus már a harmadik lakóhelyem volt, az Angol Internátus és a Tanítóképző kollégiuma után. Ez utóbbiban ugyan csak egy tanévet töltöttem, de a legkülönösebb esemény mégis ott esett meg velem, mikor is egy egér belefialt a télikabátom külső, nagy zsebébe. Mi tagadás, természetegér rohángált ott akkoriban, mert, ha jól emlékszem, valahol búzát is tároltak az épületben.

A Humán Internátus liberálisabb szellemiséggel bírt, mint a szomszédos Angol, ahol keményebb, regulárisabb módszerekkel idomították a növendékeket. Az eredményeket tekintve biztosan megvolt ennek is a haszna, de a diák mégiscsak jobban kedveli a szabadabb légkört, mely a Humánban Palumby Gyulának volt köszönhető. Mivel érte ezt el? A humorával, melyet mint az internátus igazgatója sem hagyott a kapun kívül, hanem ezen posztjában is igyekezett kamatoztatni. De mert jó tanár is volt, a diákjainál is megengedhetőnek tartott egy-egy humorosabb beköpest, és olyankor ő nevetett a legjobban. Egy ilyen elmerőppentyűmmel - a korai sikert megjegyzi az ember - én is nagy tetszést arattam egy esti összejevetelen, ahol éppen Oszlopos Simeonról volt szó.

- Milyen kár - mondta Palumby -, hogy az a keresztény aszkéta inkább kiment a sivatag-

ba, és harminc évig ott ácsorgott egy oszlopon, pedig bizonyára hasznos tagja lett volna a társadalomnak.

- Oszlopos tagja - szóltam közbe, mire olyan röhögés harsant fel, hogy Palumby sokáig nem tudta folytatni fejtegetéseit. Már csak azért sem, mert ő maga is hahotázott, hiszen legalább annyira díjazta a diák humorát, mint a sajátját.

És bizonyára ennek a liberális szellemiségnek tudható be, hogy én is szabadabban kezdtem kialakítani a saját egyéniségemet. Ami elsősorban külsőségekben nyilvánult meg. Hiszen, mint említettem, nagy legénynek tudtam már magamat, és nemigen fülött a fogam például a diáksapkához. Túlságosan kisdíákosnak éreztem, és ebből az attitűdből egyenesen következett a kalap utáni sóvárgásom. A felsőbb gimnazisták közül többnek is volt már kalapja, s ezáltal kétségtelenül felnöttebbnek hatottak. Arról nem is beszélve, hogy apám is mindig kalapban járt, és ahogy kicsit csálésan, féloldalasan viselte, az nagyon elbűvölt, mert igen férfiasnak tartottam.

- Édesapám - rukkoltam elő, amikor Patakra jött papi gyűlésre -, kéne nekem egy kalap!

- Minek? Ráérsz te még kalapot hordani. Egyáltalán szabad azt egy diáknak?

- Már hogyan lenne szabad - bizonygattam -, a felsősök között szinte mindenkinek van.

- Na jó, de azok felsősök. Te még messze vagy attól és leszel, ha nem kapod össze magad a tanulmányaidban.

Ez a célzás a robotos iskolai hétköznapiakra persze nem lépett meg, mert apám csaknem minden társalgásunk közben a tanulmányaimra terelte a szót. És mert pap volt, néha

egész kis prédikációt rögtönzött megjobbítá-
som érdekében. Az indító mondat után most
is egy ilyen következett, de amikor befejezte,
megint csak visszatértem a kalaphoz.

- Édesapám - kezdtem egy mély lélegzet után
-, ha megvehetem a kalapot, azt egyfajta elő-
zetes jutalomnak tekintem, és cserébe job-
ban odafigyelek majd a tanórákon is.

- Biztos ez ? - nézett rám, de akkor már mo-
solyogva. - Mert ha nem, én leveszem a fe-
jedről és odalököm az első kutyának, ame-
lyik az utamba kerül.

Ekkor már tudtam, hogy nyert ügyem van, és

amikor a százast is a kezembe nyomta - nagy
pénz volt az akkor! - már csaknem felnőtt-
nek éreztem magam. No, de hogyan tovább?
A kalpvásárlás nem akármilyen művelet,
ahhoz partner is kell, külső szemlélő, aki hely-
ben hagyja, vagy éppen nem, a felpróbált fej-
fedőt. A kalap nélküliek közül senki sem jö-
hetett számításba erre a posztra, csak egy
olyan kalapos felsős, akinek a kalapja nekem
is tetszett. Ez ugyanis kellő biztosíték volt arra,
hogy jó ízlése van. Hosszas töprengés után
N. Pali mellett döntöttem, két okból. Először
is mert barátomnak tudhattam, annak elle-

nére, hogy két osztállyal felet-
tem járt. Másodszor és főleg
azért, mert az ő kalapját tartot-
tam a legtetszetősebbnek. Sötét-
szürke, jól bejáratott, felül
szabályosan kerekre gyűrt, sza-
lagja mentén már erősen sza-
lonnásodó, tehát a kalapok csa-
ládjában előkelően patinás. Ma-
gamnak is valami ilyet képzel-
tem el, csak vadonatújban.

- Örömmel társulok hozzád -
egyezett bele Pali -, de arra ne
számíts, hogy Patakon tudunk
venni. Jó kalapot csak Újhely-
ben találunk, oda kell átmen-
nünk a kisvonattal.

Az ötlet tetszett nekem, hiszen
így összeköthetjük a kalpvá-
sárlást egy kirándulással is. A
kisvonattal meg egyébként is
szerettem utazni, mert nagyobb
társánál sokkal hangulatosabb
volt, nézelődésre alkalmasabb,
ahogy lassan, döcögve furako-
dott előre a hegyek között.

Az utazásra egyik hétköznapi
kora délután kerítettünk sort, bi-
zonyára elkéredzkedtünk a szilenciumról ez ügyben, de arra
tisztán emlékszem, hogy szép

októberi időben történt. Kellemes langymeleghen ballagtunk az újhelyi főutcán, amikor Pali hirtelen megtorpant.

- Van egy kis bökkenő öregem - mondta, miközben tekintetével kutatva körbevizslatta a környéket.

- Mi az? - bámultam rá.

- Hát csak annyi, hogy fogalmam sincs hol van a kalapos, vagy valami olyan bolt, ahol a tökfedőket árulják. Tehát mindenképpen érdeklődnünk kell. Tudod mit, komám, ott van az a cukrászda, menjünk be oda. Fejemet rá, hogy útba tudnak igazítani.

Bementünk a jó krémes illatú helyiségbe, ahol Pali azt javasolta, együnk is valamit, mert mégse járja, hogy csak úgy kérdezősködjünk. Beleegyeztem persze, mert én is megkívántam valami süteményt, elhessentve aggodalmamat, hogy az a pár forintos kiadás, még igazán nem veszélyezteti a kalapvásárlást.

- Na ez jól esett - mondta Pali, amikor kellő mennyiségű édesség bekebelezése után kijöttünk a cukrászdából. - Állítom neked, hogy ilyen remek francia krémost csak itt lehet kapni. Aztán a Rigó Jancsi se volt utolsó.

- Nekem is nagyon ízlett a somlói habos galuska - csettintettem a nyelvemmel jóllakotlan bandukolva tovább, amikor néhány háznyira odébb Pali megint csak lecövekel.

- A fene egye meg - csóválta a fejét -, elfelejtettük megkérdezni, hol van a kalapos. Látd milyen marhák vagyunk, pedig azért mentünk be a cukrászdába. De nem baj - pergette körül a pillantását - abban a kocsmában biztosan tudják. Különben is olyan szomjas lettem erre a sok süteményre, hogy muszáj leöblítenem egy pofa sörrrel. Te nem így vagy ezzel?

- Mehetünk - rántottam a vállamon nagyvonalúan és indultam a jó kalappal bírós felsős után a kocsmába.

Mit mondjak? Amikor estefelé vidám hangulatban visszazötyögtünk a kisvonattal Patakra, mindössze húsz forintom maradt a szá-

zasból. A többit otthagytuk Újhelyben anélkül, hogy megtudtuk volna hol a kalapos vagy az üzlet, ahol a fejmagasítókat árulják.

- Te öreg - lesett rám Pali, amíg az iskolakert sétányán tapodva tartottunk az internátus felé

- csakugyan kéne neked egy kalap?

- Hát persze, hiszen arra kaptam apámtól a pénzt.

- Az enyém tetszik neked?

- Nagyon - szakadt ki belőlem őszintén, míg pillantásom végigpásztázta a sokszor megcsodált, patinás, már-már muzeális kalapot.

- Akkor eladom neked - kapta le Pali a fejéről. - Itt van. Adsz húsz forintot, és a tiéd.

Belekotortam a zsebembe, kihalásztam a maradék húszast és cseréltünk. Pali a pénzzel, én meg a kalapjával a fejemen tértünk vissza az internátusba.

Aztán, amikor ismét Patakra látogatott apám, már a Palitól vásárolt kalappal büszkélkedve vártam az állomáson.

- Ez került száz forintba? - kérdezte rögtön, és a nyomaték kedvéért még felé is bökött. - Ez a szutykos, zsíros tökfedő? Hol szerezted? Vagy találtad a szemétben?

- De édesapám - mondtam sértődötten - nagyon jó kis kalap ez. Tessék megnézni, már bejártatott. - Elhallgattam és utána tettem, mint egy varázsszót. - Patinás.

- Hát ami azt illeti, valóban az - nevette el magát apám -, de azért, ha lehetséges, ne ebben gyere majd haza, mert ilyet a faluban már a kondás sem visel. Megértettük egymást?

Bólintottam erre, és mentem apám mellett. Az ő fején is kalap, az enyémen is. Az első kalapom. És követhették azóta újabbak, szebbek, nagyobb szélűek, patinája csak annak az egynek van. Mert kopott, megszállónásodott karimája alól máig cinkosan kacsint elő az a nagy legény, az a pataki diák, aki valaha voltam.

Giovanni Bertacchi

Az Alpok

Zöld lejtők, rétek - nyájak itt legelnek,
a messzeségből ime visszajöttem;
az örök jégnek, zengő gyors vizeknek
szívből fakadó hangomon köszöntem.

Ahol ülök, titkok élém merednek,
nevet a fényes ég, bár néma csöndben;
ahol ülök, a szívben elerednek
a gondolatok, béke leng fölöttem.

Hó és fenyő együtt a hegyi láncon,
ahogy az Alpok tágon elterülnek,
s merész ív völgybe hajlik, törve mélyül.

Vándor felhő a csúcsról csúcsra térül,
s örök nyugvásba fény-csíkuk kerülnek,
ott izzanak a zafír ragyogáson.

(fordította: Tusnády László)

Tusnády László

Vágta a jégkristályos időben

Prüszköl a ló, tejutak kavarnak a csönd-fodor égen.
Könnýű pára inog, csak a dermedező liliom sír:
pusztul a tiszta virág, jégkesztyű ránehezül majd,
ráül a köd, haragos szél zendül, a nóta zokogja
a volt szép tavaszok fakuló hírét. Ne feledd el!
Hárfa legyen szíved, viharok dala már le ne bírja!
Zeng szilajon, hogy megmarad az, ami hajdani szép volt!
Sárkány-szárnyakon elleng már a cifra idő is:
ím, kiperegnek a lét magvai, fájva enyésznek,
ám kürtös tavaszon feltámad a sárba kihullott.
Prüszköl a ló, tejutak kavarnak a csönd-fodor égen:
s fellobog az örök úr csillag-szép fáklya-világa.

Nagy György András Döntetlen

Ült a konyhában és cigarettázott. Torkában már vibrált a keserű íz, s gyomra úgy húzódott össze, mint a tűztől megriadt vadállat. Nézte a pókhálókát a fal és a mennyezet találkozásánál. Rajzolatukat mintha tussal húzták volna ki. Átkozott, aljas por! Táncol a napfényben, de mindenre szürkén rátelepszik.

A szobában megcsörrent a telefon. Tudta mi következik. Bocsánatkérés zavaros háborgással, ígéretek - és talán némi öniróniára is futja, amikor kimondja: most már tényleg, a szép emlékek felidézése azzal, hogy ez nem zsarolás, és ha nagyon muszáj, akkor egy kis férfisirás is. No, és talán egy újabb szomorú történet papáról és mamáról, ami annyira olyan, hogy eddig szégyellte elmondani. Egy újabb történet, ha még képes egyáltalán az az alkoholtól málló agy új meséket csiholni.

A telefon csörgött, hosszasan csörgött. Az üzenetrögzítőt kikapcsolta. Most még néhányszor hív, mindannyiszor kivárja a foglalt jelzést, aztán amikor a felénél lecsapja, mára befejezte. Holnap itt lesz az ajtó előtt, besusog a réseken: "Nem akarok dörömbölni, nem akarok kiabálni, nem akarok botrányt csinálni..." Akkor talán megszánja. Megszánja, mert abban az

aprószemű, bőr alá mászó esőben is hazacipelte a kuka mellől a borzas, fehér cicát, és a rettenet nyarán, amikor egy éjszaka a konyhát teleszórta az edények cserepeivel, azon a nyáron is felszedett egy szőröcsomót, amiről csak otthon derült ki, hogy kiskutyá.

Megszánja. Önzésből. Mert szüksége van rá. A cigaretta hamuja az ölébe esett, nézte, nem söpörte le. A falon, a háta mögött az óra: az infarktust kapott idő mégis szabályos szívzöreje. Hozzá a kísértet: a félig nyitott ablakon beáramló szél csikordította rozsdás függönykarikák.

Mozdulj meg, állj fel, tegyél egy kazettát a magnóba, várd ki az éjszakát, csapódj egy társasághoz, fonj magad köré védőhálót a kocsmák emberhang-foszlányaiból, a szeszben oldódó lekek kigőzölgéseiből!

Homeopátia...

Kislány korában elhatározta, hogy fiú lesz. Mert a fiúknak minden könnyebb. Nem kötelező feleséggé és anyává válniuk. Az anyu könnyei, idegességei, az a soha ki nem mondott, a levegőben mégis ott lebegő, fullasztó, egyszerre igaz és egyszerre hazug szó. Fiú akart lenni, aztán azok a vércseppek kérlelhetetlenül közölték vele: ez itt a Föld nevű végállomás. Akkor lopódzott

belé a gyűlölet, a céltalan, csapongó,
tartalom nélküli elfojtott sikoly.

Már nem figyelte a telefont. Rágyújtott
egy újabb cigarettára. Az árnyak
játékát nézte a konyhaasztalon. Ahogy
a függöny lebegett hullámozni látszott
minden: börtönbe zárt tenger.

Soha nem volt belé szerelmes. Csak
szerette, tisztelte, bálványozta, tanulni
akart tőle. Segíteni akarta - eldöntötte,
hogy ez lesz a sorsa. Ez lesz a sorsa,
mert egy olyan nő, mint ő nem kell
senkinek. Ezért el is riasztott
mindenkit: mindent akart, maga sem
tudta hogy mit akar, azt tudta, hogy
kicsoda ő, saját magára sem ismer rá,
így hogy ismerhetne rá bárkire, hogy
tudná megkülönböztetni az igazságot a
hazugságtól, mert nem kell
kiismerhetetlen szabályú játék, nem
kellenek a rablánc-simogatások, nem
kell, hogy újra szárnyaljon a lelke, mert
megint csak csapdába esik, vergődni
fog, miközben eljártssza, hogy mégis
milyen jó...

Nem, már ez sem kell. Nem engedi be
sem holnap, sem holnapután. Inkább
kiszáll. Felállt, kiment a fürdőszobába.
Kinyitotta a kissekreényt. A
gyógyszeres üvegeket nézte.

Visszament a konyhába, bezárta az
ablakot és a gáztűzhely elé állt. Aztán
fogott egy kést, bement a szobába.
Megtapogatta a hegyét. Kiserkent a
vére, fáj.

Ült az ágyon és az ujját szopta, mint
gyerekkorában.

Nagy György András Útravaló

Te vízesés, te árva
Rohanj az óceánba

Barna, kócos, vad esikő
Te folyton elszabadul

Földmagjába ásott kút
Tőled indul minden út

Ághegyen maradt levél
Dacos dalra hív a szél

Hosszában meghasadt faág
Rügyet rak rád a nagyvilág

Te ősrög, te csecsemő
Te mindent elvesztegető

Maradj, ha tudsz, menj, ha kell
Miránk az Isten se figyel

Nagy György And
Döntetlen

Pásztor Attila Részeg éj

Nyelvem alatt harminc ezüst
Hív a párduefekete éjszaka
Szemem mögé beül, indít
A belémölt dolgok démona.
Elszalad minden velem
Pedáلت tövig nyomva hajszol
Homoktűkőr, vonító kutyák
Lidércfényű, vad lámpasor...
Úrmagány - minden elmaradt
A szélben lengenek
Kiterített halottaim
Ő megáll, int, hogy: szedd össze mind!
Nem tudom, hajnalra
Marad-e valamim?...
Van Gogh-sárga utcalámpák
Malevics-fekete éjszaka
Kutyák, démon, vérszáguldás...
Vagy csak az önüres tér vákuuma?

Pásztor Attila Az utóvéd

Fedezék-falvak, elhagyott állások,
Itt tagja vagyok a felső tizezernek...
Középosztály alsó széle-közepén
Jelentek mellett kagylójú csendnek,
Hogy: tetemre hívom ezt az országot,
A Kárpátok fojtó őspasszívumát,
Nézni a jövedelmezni tört létet:
Tereptárgy, min átláncalt palt a világ,
Csoda, hogy élek, hol elveszni hagytak,
Gondolták: teknőmmel sírom is ásom.
Vagy megássa helyettem balsorsjegyem,
Káros szenvedélyem: magyarságom.

Martinák János Végül

Felizzik a fehér hó a tájra,
fárol huppan,
és a szürke ég alatt örül.

De láng villan hirtelen a tájra,
Köd indulna,
s eloszlik a nedves fák körül.

Kéket lehel a nap rá a óra,
sárgát parázslík a ház fala,
s a villanó fénytől átragyogva
meghökken a hideg ablaka.

Rögre buggyan a föld izzadása.
Folyón a hab a nyárról fecseg.
Metszőkésért sir a barack ága,
felduzzadó álmaért remeg:

szomjas gyerek tépi le gyümölcsét,
és szürcsölve jót harap belé.
A meleg nap borzolja kis fejét,
s rózsás ujján csorog le a lé.

Martinák János Létezés...

Elsodorja az ember életét
A létezés csillag-folyója.
Felizzik, majd átadja a fényét,
És kihunyva hullámszik tova.

Tekintetedtől újra felizzott
Az elhalni készülő parázs.
Kinyílik felettem a kék égbolt,
S fellobbannak előttem a fák.

Kiktől féltem, simogatni vágyom,
Gyermek kacag, s megrendül a lég.
Remegek, mert e fényárban fázom...
A sóvárgás vágya húz feléd.